

THE WOMAN BATTERER AND THE MONSTROUS FUTURE OF MASCULINITY

LUCAS GOTTZÉN

Keywords

Figuration, masculinity, men's violence, monsters, woman batterer

Summary

In this article, the monstrous “woman batterer” is used as a figuration and made a point of departure in order to destabilise masculine ontology. The monster is here seen as a deviant figure that gives meaning to the normal, but also as a figure that blurs the borders between the strange/unfamiliar and the known/familiar due to its contingent ontological position. This argument is developed by analysing two sources of material: a newspaper column by a conservative male author, which shows how partner-violent men are understood as monstrous woman batterers, who are seen as the Other of “normal”, gender-equal Swedish men; and qualitative interviews with 44 partner-violent men, demonstrating how they distance themselves from the “woman batterer” figure and instead understand the woman batterer as a deviant and monstrous masculinity, which they do not want to be associated with. The fact that “normal” men cannot completely disassociate from the monster makes it threatening – it endangers the ontological coherence of masculinity. Paradoxically, the woman batterer therefore enables a “monstrous future” – it opens up for a volatile and vulnerable masculine becoming.

Kvinnomisshandlaren behövs eftersom "maskulinitetens enda framtid är monstuös", provocerar Lucas Gottzén. Genom att analysera situerade maskuliniteter och presentera en maskulin ontologi, där jaget står i ständig förändring och under förhandling, bidrar Gottzén till den vetenskapsteoretiska debatten.

KVINNOMISSHANDLAREN OCH MASKULINITETENS MONSTRUÖSA FRAMTID

LUCAS GOTZÉN

Enligt auktoritativ svensk uppfattning är alltså de som misshandlar eller blir misshandlade *störda*: antingen på grund av *individuella* förhållanden eller på grund av *sociala* förhållanden eller det sociala arvet. Misshandel kommer på det sättet att handla om "*de andra*", men inte om "*oss*" friska normalsvenskar; det är ett vattentätt skott mellan de andra och oss, vi är ju helt annorlunda. Så lugnande! Så mytförstärkande! (Lundgren 1992: 16)

När Eva Lundgren på tidigt 1990-tal gjorde denna anmärkning var det utifrån en analys av samtida tidningsmaterial. Hon visade att i diskursen kring mäns våld mot kvinnor porträtteras kvinnomisshandlaren oftast som en man med psykiska problem eller i stor social utsatthet. Resultatet är att en dikotomi upprätthålls mellan "*oss*" och "*de andra*" och att våldet placeras på tryggt avstånd från vanliga "*friska normalsvenskar*". Lundgrens påpekande har till stora delar bekräftats av senare feministiska forskare, men dessa har också visat att kvinnomisshandlaren numera inte bara beskrivs som en psykisk eller social avvikare, utan också som en man med utländsk härkomst (Bredström 2006; Livholts 2007; Lundgren 2011; Gottzén och Jonsson 2012). Sammantaget visar forskningen att även om våld är något som återfinns bland alla sociala grupper av män, tenderar politiker, professionella och media att placera våldet hos någon annan än den "*normala*" svenska mannen. Denna Andre man beskrivs ofta som en farlig främling, som genuint

ond, som fast i sin patriarkala kultur, eller som psykiskt störd eller impulsstyrd. Exempelvis visar Marcus Lundgren (2011) i en studie av media- och informationsmaterial att mäns våld mot kvinnor tenderar att

Min utgångspunkt i denna artikel är att mäns våld är ordinärt och vardagligt, men att det samtidigt ofta beskrivs som främmande och extraordinärt.

tillskrivas socialt marginaliserade män eller män med invandrarbakgrund, där våldet ses som ett förväntat uttryck bland män som migrerat från länder med ”patriarkala kulturer” och som därför behöver lära sig svensk jämställdhet. Mona Livholts (2007) visar i sin analys av medierepresentationen av Hagamannen, en seriell våldtäktsman i Umeå runt millenniumskiftet, hur ett återkommande tema i rapporteringen var motpolerna familjefar och monster. Hagamannen beskrevs som att ha levt ett dubbel-liv där han på ytan framstod som en vanlig svensk pappa men att i det ”inre” dolde sig en monstruös våldtäktsman. Denna dubbelhet framstod i media som antingen helt oförklarlig eller som ett uttryck för en genuint sjuk eller ond person. Det ansågs obegripligt att en ”vanlig Svensson” vid sidan av sitt faderskap också kunde begå grova sexualbrott.

Liknande tendenser att placera våld hos Andra män finns i andra kulturella sammanhang. Med utgångspunkt i en brittisk

kontext har Sara Ahmed (2000) visat hur pedofilen framställs som ett monster som måste exkluderas för att hålla barnen säkra, vilket kräver en heroisk insats från en moralisk och omhändertagande gemenskap. Genom att faran anses komma utifrån och hota familjelivet osynliggörs det faktum att familjära personer står för merparten av det sexuella våld som riktas mot barn. Det skapar också en bild av våldet som extraordinärt och exceptionellt. Ahmed menar att kvinnomisshandlaren kan förstås på ett liknande sätt: han ses som ett ”monster under ytan”, en främling som passerar som make, pappa och älskare istället för som en man ”som utövar den makt som redan är legitimerad genom hegemoniska former av maskulinitet” (Ahmed 2000: 36, författarens översättning). Den våldsamme mannen är en ”främmande make” som har gjort intrång i det ideala hemmet, och ses inte som en del av vad Ahmed menar är det ordinarie skapandet av hemmet och familjen och dess maktdimensioner.

Min utgångspunkt i denna artikel är att mäns våld är ordinärt och vardagligt, men att det samtidigt ofta beskrivs som främmande och extraordinärt. En figur som är central för att beskriva våldet som främmande är kvinnomisshandlaren. Detta begrepp används (numer) sällan av forskare eller praktiker, där istället ”mäns våld mot kvinnor”, ”våld i nära relationer”, ”våldsutövande män” och liknande uttryck är vanliga. Men kvinnomisshandlaren tycks dock återfinnas i vardagliga föreställningar. Han beskrivs ofta i monstruösa och extraordinära termer, som något radikalt annorlunda än ”oss”. I likhet med forskningen

som diskuterades inledningsvis berör denna artikel delvis medial representation av våldsamma män, men jag är också intresserad av hur våldsamma män själva förstår mötet med kvinnomisshandlaren och hur de distanserar sig från denna monstruösa figur. Förutom att undersöka hur sådan distansering görs är mitt syfte också att utgå från kvinnomisshandlaren för att tänka kring maskulin ontologi. Ontologi rör frågor om vår och världens grundläggande beskaffenhet och varande, maskulin ontologi rör därmed frågor kring vad det innebär ”att vara man”. Det rör inte föreställningar om olika maskuliniteter utan handlar om att vara man i sig, något som föregår dess konstitution i tid och rum. Exempelvis är sociologins ontologiska utgångspunkt att människan är en social varelse. Men såväl det sociala som människans möjlighet att agera i det sociala, hennes aktörskap, har traditionellt förstått som en maskulin erfarenhet (Witz och Marshall 2004). Vad händer om vi tänker oss att det inte bara är så att kvinnomisshandlaren är ett slags vardagligt monster, utan att maskulin ontologi i sig är monstruös? Ontologier har ofta grundats i föreställningar om våra kroppar och själva som stabila och enhetliga. En utgångspunkt i denna artikel är att vi snarare är multipla, ostabila, läckande och föränderliga. Maskulin ontologi handlar därför om en ständig tillblivelse, en vilja till varande och försök till stabilitet (Whitehead 2002). Målet är därmed att utveckla en förståelse kring maskulin ontologi genom att analysera situerade maskuliniteter.

För att reflektera kring maskulin ontologi ser jag kvinnomisshandlaren som en feministisk figuration. Figurationer är enligt Rosi Braidotti (2002) materiella kartor av förkroppsligade positioner som pekar ut vårt eget situerade perspektiv. En figuration är en levande karta över maktrelationer, en analys av självet som är dynamisk och som kan hjälpa oss att identifiera möjliga platser och strategier för motstånd och förändring. Som Ulrika Dahl (2011: 10f) påpekat samlar figurationer upp ”både rädslor och förhoppningar” som ”hjälper oss att navigera vidare”. Figurationer är inte bara kartor för att hjälpa oss att navigera kring situerade maskuliniteter, utan också för att möjliggöra andra ontologier. Jag vill använda mig av kvinnomisshandlaren som en figuration för att destabilisera inte bara föreställningen om att det är ett ”vattentätt skott” mellan ”misshandlare” och ”normalsvenskar” (Lundgren 1992: 16). Jag vill också – för att tala med Braidottis (2002) kartografiska och Deleuzianska figurationsmodell – deterritorialisera maskulinitetssammansättningar för att på så sätt möjliggöra flyktlinjer och nya maskulina tillblivelser (Deleuze och Guattari 1987/2004).

Artikeln har följande upplägg. Efter inledande metoddiskussion och presentation av tidigare forskning om maskulinitet och mäns våld mot kvinnor redogör jag för vad som kan kallas feministisk monsterteori, med särskild utgångspunkt från Margrit Schildricks (2002) arbete kring sårbara och exkluderade kroppar.

Vidare fördjupar jag argumentet kring kvinnomisshandlare som monster genom analys av en krönika av Marcus Birro (2013) och av våldsamma mäns berättelser. Jag avslutar artikeln med att diskutera på vilka sätt kvinnomisshandlaren som monstuös figuration utmanar maskulin ontologi.

Metod och material

För att utveckla mitt argument kring kvinnomisshandlare, monster och maskulinitet har jag två empiriska material. Jag analyserar en krönika av Marcus Birro (2013) i *Expressen*, vilket utgör en illustration som tjänar mitt syfte att reflektera kring kvinnomisshandlaren som en monstuös figuration. Exemplet är intressant eftersom det artikulerar de former av kritik mot feminister – särskilt de som verkar mot mäns våld mot kvinnor – ofta får. Men här är det framför allt intressant eftersom det berör de olika situerade maskuliniteter som kvinnomisshandlare tenderar att synliggöra.

Jag presenterar också material från en större kvalitativ intervjustudie med män som utövade våld i nära relation (se Gottzén 2013, 2015). Studien har haft ett strategiskt urvalsförfarande i det att jag har intervjuat 44 män som deltar i behandlingsverksamheter på fem orter i Sverige, vilka bland annat är specialiserade på behandling av män som utövade våld. Männerna deltar, eller har deltagit, i så kallad mansgrupp och/eller enskilda samtal ”frivilligt”, det vill säga de har inte blivit dömda till behandling utan har sökt sig till det på eget initiativ eller på uppmaning från partners, socialtjänst eller polis. Vissa män har dock blivit polisanmälda, eller har tidigare varit

dömda för olaga hot, misshandel eller kvinnofridskränkning. Samtliga män har enligt egen uppgift använt sig av ”lindrigt” fysiskt våld (knuffa omkull, örfil, ta tag i hårt, etcetera), en knapp tredjedel har dessutom använt grovt fysiskt våld (stryptag, sparkar, knytnävsslag, slag med tillhyggen, etcetera). Majoriteten har utövade fysiskt våld vid fem eller fler tillfällen. Majoritetssvenska män från arbetar- och medelklass utan tidigare kriminell belastning eller missbruk är i majoritet bland deltagarna. Lite mer än hälften av männen har som högst gymnasieutbildning och en knapp tredjedel har högskoleutbildning. Fyra män har som högst grundskoleutbildning. Männerna är mellan 17 och 66 år, medelåldern är 36 år. De flesta av männen (75%) är dock mellan 25 och 45 år. Intervjuerna genomfördes 2009-2012 och varade mellan en och två timmar.

Att möta våldsamma män är en utmaning för feministiska forskare. Mitt möte med männen skedde i spänningsfältet mellan att jag å ena sidan kritiserade och distanserade mig till dem och deras handlingar, och att jag å andra sidan fann beröringspunkter, började tycka om dem och ibland upplevde deras generella livssituation som beklämmande. Därmed riskerade jag att förlora fokus på de brottsliga och groteska handlingar de utfört mot kvinnor och barn. Denna ambivalens är till viss del oundviklig i feministisk forskning med våldsamma män och måste hanteras på något vis. Ett sätt att hantera den är att reflektera över vad mötet gör med mig. Detta kan göras genom att analysera hur jag genom männen presenterar mig själv som en jämställd och

feministisk man (Gottzén 2013). Det kan vidare ske genom att utforska hur männen influerar min självförståelse. Det kan också göras på det sätt jag försöker här – utnyttja kvinnomisshandlaren för att destabilisera maskulin ontologi.

Maskulinitet och våld mot kvinnor i forskningen

Forskning om mäns våld mot kvinnor är ett väl etablerat fält där merparten studier fokuserat på våldsutsatta kvinnors perspektiv och erfarenheter. Mäns erfarenheter av sitt våld är desto mindre studerat. Den forskning som finns har visat på att våld är centralt för att ”åstadkomma” maskulinitet och för män att tillskansa sig dominans och hegemoni över kvinnor, särskilt när andra resurser inte är tillgängliga (Messerchmidt 1993). Även om hegemoni inte uppnås genom våld eller hot om våld, utan genom kulturella och materiella praktiker (Connell 1987), kan våld vara centralt i hegemoniska maskuliniteter på såväl regional som lokal nivå. Exempelvis kan normativa föreställningar om kön legitimera mäns våld, och därmed mäns överordning – särskilt “i sammanhang där fysisk aggression är förväntad och beundrad” (Connell 2002: 93, författarens översättning).

Även om våld ofta är centralt för att åstadkomma maskulinitet (Messerschmidt 1993) ingår inte våld alltid i kulturellt normativa föreställningar om maskulinitet. I en studie med våldsamma män i gruppbehandling visar Douglas Schrock och Irene Padavic (2007) att våldet i högsta grad är ifrågasatt som en del i maskulinitetsgörandet i detta lokala sammanhang. Istället gör

terapeuterna och männen en gemensam reproduktion av andra traditionellt manliga värden, inte minst mannen som försörjare, rationell och självkontrollerad.

Mäns våld mot kvinnor reglerar inte bara hierarkiska relationer mellan män och kvinnor utan också mellan män. Mäns våld mot kvinnor kan därför inte förstås enbart i relation till kvinnor utan också i relation till andra män (Hearn och Whitehead 2006). Våldet kan också verka stigmatiserande och den våldsamma mannen får inte nödvändigtvis högre status gentemot andra män. Våldet har på så sätt en ambivalent betydelse bland män och kan användas för en rad olika syften.

Inom maskulinitetsstudier finner vi två primära inriktningar på forskning om mäns subjektiva erfarenheter av sitt våld mot kvinnor. Ett första område rör forskning om våldsamma mäns moralarbete (Hearn 1998; Anderson och Umberson 2001; Andersson 2007; Mullaney 2007). Denna forskning utgår ofta från att när människors agerande ifrågasätts behöver de ge kulturellt godtagbara förklarande redogörelser. Dessa förklarar inte bara händelser, utan i redogörelsen skapar individen också sig själv som ett ”moraliskt jag”, som en god människa. Hearn (1998) identifierar en mängd olika förklaringar bland män som utövat våld mot kvinnor och kopplar dessa till maskulinitet – i talet om våld synliggörs männens föreställningar om kön. Han visar särskilt på hur männen genom redogörelserna skapar två olika jag, ett våldsamt och ett ickevåldsamt jag, där det senare framställs som det ”sanna”. Genom sina redogörelser lyckas männen framställa sig

sjelva som goda, moraliska och inte fullt ansvariga för sitt våld. Jamie Mullaney (2007) menar att denna form av moralarbete kan ses som sätt att reparera ett ”maskulint jag”, tekniker för att återupprätta mannens goda

Forskning om mäns moralarbete visar övertygande på hur deras ansvar för våldet bortförhandlas.

anseende. Det kan framställa mannen som god trots det han gjort och reproducera föreställningen om mäns våld mot kvinnor som moraliskt förkastligt samtidigt som det tonar ned mannens delaktighet i våldet (Mullaney 2007). Våldsamma män ger också förklaringar som förminskar våldets betydelse och omfattning genom att jämföra sitt våld med andra mäns våld, som då framställs som värre och mer omfattande (Cavanagh med flera 2001). Det kan också ske genom att lyfta fram kvinnans delaktighet, inte minst att hans våld är ett resultat av hennes provokation (Anderson och Umberson 2001).

Den andra primära inriktningen utgörs av maskulinitetsforskare som studerat mäns erfarenheter av sitt våld mot kvinnor med utgångspunkt i en psykosocial ansats (Jefferson 1997; Hollway och Jefferson 1998; Gadd 2002; Gadd och Jefferson 2007). Inom denna inriktning studeras mäns våld inte enbart på ett socialt plan. För att till fullo förklara varför män utövar våld, anses en analys som rör sig på både ett socialt och ett psykiskt plan vara nödvändig. Denna tradition är främst intresserad av

våldsamma mäns psykiska investeringar i diskurser och använder sig av psykoanalytisk teori. David Gadd (2002) menar att män som utövar våld i nära relation inte nödvändigtvis vill åstadkomma maskulinitet eller tar till våld därför att andra resurser inte finns till hands (jämför Messerschmidt 1993). Våldsamma män investerar istället i vissa maskulina diskurser – som den om familjeförsörjaren eller ”den försmådde partnern” – eftersom de är lättillgängliga. I en fallstudie menar Tony Jefferson (1997) att den våldtäktsdömde proffsboxaren Mike Tyson skapade sig själv som ”Iron Mike”, en stark och våldsam man och boxare. Samtidigt hade han kvarvarande motsägelsefulla känslor från sin barndom. Tysons utsatta barndom förklarar enligt Jefferson varför han investerade i diskursen om ”the tough guy”. Den subjektspostion denna diskurs tillhandahåller skyddade Tyson från den ångest som kan vara resultatet av maktlöshet och utsatthet. Hans bild av sig själv som hypermaskulin möjliggjordes genom att projicera sina mobbningserfarenheter på sina våldsoffer, att på samma sätt som han utsatts för psykiskt och fysiskt våld utsätta sina offer för sexuellt våld.

Även om båda dessa forskningstraditioner ser mäns våld mot kvinnor som något vardagligt så skapar de olika förståelser av våldsamma män. Forskning om mäns moralarbete visar övertygande på hur deras ansvar för våldet bortförhandlas, men genom att inte visa på uttalandets sammanhang presenterar det män som bärare av misogynia diskurser och osynliggör männens ambivalenta position till våldsamma maskuliniteter. Forskningen riktar en

kritisk blick på förövaren men riskerar att reproducera honom som en stereotyp kvinnomisshandlare som vägrar erkänna sina brott. De psykosociala forskarna försöker undvika detta genom att synliggöra den komplexa relation män har till sitt våld och till könsnormer. Men genom att bland annat visa på mäns känslor av maktlöshet återupprepar de förövares egna bortförklaringar och osynliggör det våld de utsätter kvinnor, barn och andra män för. Medan moralarbetsforskningen distanserar sig från, och förfrämligar mannen, så tenderar den psykosociala ansatsen att söka så mycket förståelse och empati att inte bara mannen görs familjär utan att våldet tonas ned och börjar ursäktas.

Medan jag ansluter mig till den tradition av maskulinitetsforskare som studerat mäns perspektiv på sitt våld är jag tveksam till de två modeller som presenteras, där forskaren antingen kritiskt distanserar sig från den våldsamma mannen eller söker få empati för honom. Jag är inte intresserad av att vi ska vända oss bort från våldsamma maskuliniteter, utan jag vill snarare skapa ett möte med dem. Men grunden för detta möte kan, som jag diskuterar längre fram, inte vara empati. Målet är istället att utgå från kvinnomisshandlaren som en monstruös figuration. Han är vare sig en figur att ta avstånd ifrån eller försöka efterlikna, utan ett monster som djupt stör oss och vår fina, jämställda ideologi och som utmanar maskulin ontologi.

Mot en feministisk monsterteori

Michel Foucault (2004) påpekade vid en av sina föreläsningsserier vid Collège de France att de monstruösa figurer som präglat den västerländska föreställningsvärlden oftast utgjorts av en sammanblandning av kroppar. Under medeltiden bestod monster främst av en sammanfogning av två skilda kategorier eller arter, ofta av människa och djur. Vi finner således en man med en oxes huvud, eller en man med en fågels fötter. Monstret som en blandning av olika arter bröt klassificeringar och naturliga gränser. Under renässansen bestod sammanblandningen huvudsakligen av två personer i en enda kropp, såsom siamesiska tvillingar. Under den klassiska epoken var den centrala sammanblandningen två kön i samma kropp, enligt Foucault. Här blev hermafroditen sinnebilden för monstret eftersom den vare sig var fullständig man eller hel kvinna. Även om dessa monster ansågs onaturliga, uppfattades de också som en del av naturen, de var ett slags naturlig form av det onaturliga. Eftersom de inte kunde klassificeras suddade monster ut gränserna mellan olika arter, kroppar och kön och utgjorde så ett hot mot normaliteten.

Under det sena 1700-talet förändrades synen på monstret, menar Foucault (2004). Det monstruösa gick från att endast avse kroppsliga och naturliga störningar till att bli en fråga om brottslighet. Det var inte längre i första hand en fråga om fysiska kränkningar av naturlagar, utan brott mot vad som sågs som

korrekt beteende och uppförande. Med detta uppstod ett monstrositet beteende och monstrositet brott. Detta nya monster var ett *moraliskt* monster. I motsats till tidigare monster, vilka sammanblandade kroppar eller arter, handlade det moraliska monstret huvudsakligen om den kriminellas psykologi. Det monstrositet gick från att främst vara skrivet på kroppen till att skrivas på själen. Hermafroditers monstrositet, till exempel, handlade nu inte längre om deras kroppsliga och könsmässiga avvikelser utan de tillskrevs perversa sexuella preferenser. Det var ett "handlandets monstrositet snarare än naturens monster" (Foucault 2004: 73, författarens översättning).

För att detta monster skulle kunna uppstå krävdes att individens beteende och handlande kopplades till dennes själ. Här var psykiatrin central eftersom den blev humanvetenskapen om avvikande beteende; med hjälp av psykiatrin kunde vaksinnets omdefinieras som en sjukdom och patologiseras (Foucault 1983). Så medan tidigare monster i första hand var en naturlig manifestation av den onaturliga, vilken kunde ha viss benägenhet till brottslighet, skedde det omvända med hjälp av psykiatrin; det monstrositet misstänktes nu för att ligga bakom alla brott. Alla brottslingar var potentiella monster, precis som alla monster tidigare kunde vara brottslingar. Den kriminelle blev en sjuk man, en patologisk figur. Han dömdes som en brottsling, men bedömdes i förhållande till det som uppfattades som normalt och avvikande (Foucault 1987).

Medan Foucault främst uppmärksammar kriminella monster, har Margrit

Schildrick (2002) utforskat monstrositet kroppar, det vill säga kroppar som inte lyckas leva upp till kroppsliga normer och därför blir kulturellt uteslutna. Hon hjälper oss också att skissera vad som skulle kunna kallas för en feministisk monsterteori. Två aspekter är avgörande för att förstå det monstrositet. Till att börja med, och i linje med Foucault, menar Schildrick att monstret är det radikalt annorlunda. Eftersom det står för något omänskligt eller för en förlorad mänsklighet utgör monstret det Andra till vad vi uppfattar som det normala (jämför Canguilhem 1991/2008). Det är genom att utgöra en spegel till vad vi *inte* är som det bidrar till att skapa vårt jag.

Men, för det andra, kan monstret inte rymmas inom ramen för den Andre, menar Schildrick (2002). Monstret är inte en "ren" främling utan dess motsägelsefullhet är tydlig i våra motstridiga reaktioner på avvikande kroppar. Vi kan känna såväl avsky som empati, vi kan på en och samma gång både erkänna och stöta bort monstret. Monstret skapar gränser mellan oss själva och den Andre, men det stör också dessa gränser. Även om monstret oftast porträtteras som någon som står utanför, är det alltid både främmande *och* familjärt. Med andra ord är monstret inte ett bevis på en framgångsrik tillslutning av förkroppsligad identitet utan på att de gränser som behöver bevakas för att försäkra oss en stabil identitet är omöjliga att upprätthålla.

När Schildrick begreppsliggör monstret på detta sätt är hon tydligt inspirerad av Jacques Derrida. Hon ser monstret som ett "betecknande tecken" (Schildrick 2002: 29) som ger det normala dess betydelse.

Men monster är enligt Schildrick också vad Derrida (1981/2004) kallar för ”différance”, det vill säga monster skapar föränderlig mening. Vid första anblick återskapar det binaritet, men det stör också dikotomin mellan normalt och avvikande. Det monstruösa är inte bara den radikale Andre, utan också något som liknar oss. Dess ontologiska position är föränderlig och svårfångad. Det är just för att det är omöjligt att helt distansera sig från monstret som det blir hotfullt. Det monstruösa används för att upprätthålla gränser och för att övertyga oss själva om att vi utgörs av självständiga, starka och oberoende kroppar, men monster är också liminala, de är gränsvarelser (Haraway 1997/2004). Vad som utmärker monstret är att det innehar en instabil plats där det – trots sin djuriskhet – inte kan vara helt åtskilt det mänskliga. På grund av denna liminalitet kan monstret användas för att utmana den våldsamma binaritet som skiljer det avvikande från det normala. Genom att ”göra monstret ogjort” som en enhetlig figur, vill Schildrick (2002) möjliggöra en ny form av etik som omfamnar kroppslig skillnad, ambivalens, sårbarhet och olika former av ontologi. Monster stör oss inte enbart för att de är främmande, utan de kan också ses som *den Andre inom oss*. I våra försök att säkra vår förkroppsligade identitet blir monstret en spegel för våra kroppsliga läckor, flöden, och sårbarheter. Med referens till Derrida (1992) menar Schildrick (2002) att monstret kan ses som spöket som hemsöker oss genom att ifrågasätta vår tro på vår stabila ontologi. Men inte ens en våldsam binaritet kan försäkra oss stabilitet. Vårt avståndstagande

till monstret sker just för att vi alltid redan är sårbara, att vi inte har säkra identiteter eller kroppsliga gränser.

Jag ser kvinnomisshandlaren som en monstruös figur, en skugglik varelse som hemsöker män. Med detta är jag inspirerad av Schildrick och andra feministiska tänkare (Halberstam 1995; Lykke 1996; Braidotti 2002; Haraway 1997/2004, 2008), men följer i viss mån andra vägar än dem. Deras intresse för monstret gäller ofta kroppar som är sårbara och avvikande, men som feministiska forskare kan omfamna: den gravida kvinnan, hermafroditen, den vansinnige, de siamesiska tvillingarna. I andra fall används monstret som utgångspunkt för dialog med vetenskap eller för att tala om det posthumana. Ett undantag är Jasbir Puar (2007) som analyserar hur forskning och media porträtterar terrorister som psykiskt sjuka monster och sexuellt frustrerade muslimer som utlovas oskulder om de dör som martyrer. Denna diskurs menar Puar har en genealogisk koppling till kolonialismens rasifierade och sexuella monster, vilka ansågs ha ett avvikande psyke. Hon vill hellre se terrorister som sammansättningar som karakteriseras av ständig tillblivelse, vilka upphäver dikotomier mellan kropp och maskin, självutplånelse och självbevarelse, och vars identitet inte går att låsa fast. Puars väg är intressant eftersom hon utforskar våldsamma, monstruösa maskuliniteter som destabiliserar ontologier. På liknande sätt fokuserar jag här på hur våldsamma män porträtteras som monstruösa kvinnomisshandlare. Men det är just på grund av att kvinnomisshandlaren – åtminstone i ett svenskt sammanhang – framstår som

en monstuös gränsvarelse som upphäver skillnader mellan oss och de Andra, som han kan användas för att destabilisera maskulin ontologi.

Att "klumpas ihop" med kvinnomisshandlare – tre möjliga läsningar

Hur kan vi förstå kvinnomisshandlaren som ett monster? Kvinnomisshandlaren monstrositet tror jag främst ligger i att han ofta ses som den radikalt Andre – kvinnomisshandlaren ger den normala, jämställda mannen dess innebörd. Men kvinnomisshandlaren är inte en fast kategori, utan snarare en meningsbärande men ständigt undflyende figur och som sådan utgör han ett hot mot den normala, jämställda mannen. Låt mig ge ett exempel på hur den monstuösa kvinnomisshandlaren fungerar som en sådan betydelsebärande figur.

I en krönika i *Expressen* har författaren Marcus Birro (2013) uttryckt sina bekymmer med vad han kallar feministers "rasism mot män" och att vanliga män "klumpas ihop med en svart sörjig deg" som består av "våldtäktsmän, kvinnomisshandlare och sexköpare". Dessa män är "hatiska djur som bygger sina liv på att håna och hata hela dagen", medan "de flesta män", enligt Birro, "är motsatsen till detta". Istället för att kritisera män som tar "jämställdhet på allvar i vardagen", och i stället för att fokusera på "mindre" frågor, såsom könskvotering i bolagsstyrelser, önskar Birro att feministerna fokuserade på de "riktiga" problemen och på de män som "verkligen" är hemska. Problemet enligt Birro är att vanliga, jämställda män som han blir "ihopklumpade" med avvikande män eftersom feminismen

innebär en strukturell analys där mäns våld ses som ett uttryck för en generell maskulatur. Feminister försöker följaktligen peka ut alla män som potentiella förövare och ställa vanliga, jämställda män sida vid sida med våldsverkare.

Det finns många sätt att tolka Birros minst sagt raljanta kritik av feminismen, men låt mig peka på tre möjliga läsningar. För de första – vilket Rickard Jonsson och jag tidigare påpekat – skapas den svenska jämställda mannen genom en våldsam binaritet där Andra män framställs som mindre moderna, mindre jämställda, mer förtryckande, mer dominanta, etcetera. Det är genom återkommande uteslutningar och avståndstaganden från vad som uppfattas som olika problematiska maskuliniteter som en positiv, jämställd svensk maskulinitet kan skapas (Gottzén och Jonsson 2012).

För det andra kan vi förstå Birros uttalande i relation till Julia Kristevas (1992) teori om objektet. Hon menar att objektet är "det som stör en identitet, ett system, en ordning. Det som inte respekterar gränser, platser, regler. Det som är mitt emellan, det tvetydiga, det blandade", det är också "föräddaren, lögnaren, brottslingen med gott samvete, skändaren utan skam" (Kristeva 1992: 28). Objektet är det mörka vi ständigt försöker, men aldrig fullständigt lyckas externalisera. Om vi tänker oss monster som objekt, är det dess vägran att helt och hållet uppta platsen som den Andre som överskrider de dikotomier som fixerar maskulin ontologi och upprättar monstret som om det vore stabilt och autonomt (Schil-drick 2002). Birros explicita avståndstagande kan ses som ett uttryck för att den

monstruösa kvinnomisshandlaren inte är helt externaliserad, utan snarare ett objekt som hemsöker honom. Han önskar att feministerna slutade associera honom och andra vanliga män med monstruösa maskuliniteter. Han vill inte klumpas – eller kanske snarare – klibbas ihop med kvinnomisshandlaren.

Detta leder mig till min tredje alternativa läsning av Birro, vilken utgår från Ahmeds (2004) affektteori. Enligt Ahmed blir subjekt ”klibbiga” genom att komma i kontakt och associeras med andra klibbiga ting – klibbighet är den handling där känsloladdade symboler fästs på kroppar, till exempel när vissa individer beskrivs som värdiga hat och avsky, eller när hat riktas mot dem. Birro kan sägas försöka skilja åt vad han anser feminister har klistrat ihop, han försöker att frigöra ”vanliga” män från ”våldtäktsmän, kvinnomisshandlare och sexköpare” genom att porträttera dem som jämställda. Genom detta återskapar han samtidigt kvinnomisshandlaren som en avvikande, ”klibbig” och avskyvärd maskulinitet. Men det faktum att ”vanliga” och ”jämställda” män som Birro måste distansera sig från den monstruösa kvinnomisshandlaren, tyder på att någon fullständig tillslutning och distansering inte är möjlig, utan snarare kräver ständigt arbete. För om kvinnomisshandlaren vore på tryggt avstånd eller fastkedjad på den Andres plats hade Birro inte behövt bemöda sig om att skilja ut sig och andra självutnämnda jämställda män från den svarta, sörjiga deg av monstruösa män han identifierat.

Kvinnomisshandlaren som våldsamma mäns Andre

Detta behov av att distansera sig från den monstruösa kvinnomisshandlaren återfinns inte bara bland vad Birro kallar för ”vanliga” män, utan vi finner liknande tendenser bland de män som pekats ut som monstruösa, det vill säga män som har utövat fysiskt våld mot sin partner. Ingen av de män jag har träffat i min forskning menar att de någonsin har sett våld mot kvinnliga partners som något acceptabelt, utan de ser det som en illegitim handling. Patrik, 39 år, exemplifierar hur såväl han som människor runt honom ser mäns våld mot kvinnor som moraliskt förkastligt.

Det är ju nånting, det är ju både brottsligt och moraliskt åt helvete, det jag har gjort. Så jag förstår ju att man fördömer den handlingen [...] Jag har alltid, vad ska man säga, fördömt människor som har utö- ja som har slagit tjejer och så vidare.

Trots att Patrik tycker att det är ”moraliskt åt helvete” att utöva våld mot kvinnor och fördömer män som ”slagit tjejer”, har han själv varit våldsam mot sin partner vid flera tillfällen. Denna diskrepans mellan sin syn på våld mot kvinnor som moraliskt förkastligt och sitt eget våldsutövande är problematiskt för honom,

vilket får honom att ifrågasätta sig själv: ”Och nu står man där och gör det själv. Jag fattar liksom inte vad som hänt med mig.” Christian, 41 år, upplever en liknande konflikt.

Det har alltid varit väldigt uttalat det där också ju, att det är hemskt att slå på kvinnor, det säger ju alla runt om en alltså. Till och med ”Skulle det vara nån i min närhet som slår på en kvinna, fy fan då ska den få” bla bla bla. Och det kan jag också själv tycka. Det tycker, jag tycker det också. Därför är det så hemskt att åh, vart en del av det.

Många av männen talar om denna konflikt mellan sina moraliska ideal och sin våldsamma praktik i termer av skam (Gottzén 2015). 32-årige Kim påpekar exempelvis att ”Det är ju så otroligt tabubelagt, skambelagt, skuldbelagt att slå kvinnor, det är nästan som att slå barn.” Som en konsekvens av att våldet upplevs som skamligt är männen rädda för att berätta om sitt våld för andra.

Christian: Jag kan inte berätta för, det gör jag inte. För det är för hemskt det är för skamligt. Det räcker med att jag säger att jag går hit, det har jag sagt, det är det många som vet.

Lucas: Vad säger du?

Christian: Jag säger nej men, för att jag. Jag har inte sagt att det är våld. Mina aggressioner, min impuls och såna saker som jag måste styra upp och allt jävla skit liksom.

Rädslan för att berätta för andra handlar till stor del om en rädsla för vad vänner och familj ska tycka om de får reda på deras våld. Det kan exempelvis gälla om mannen upptäcks gå till en behandlingsenhet inriktad på manliga våldsförövare.

Och [han] har sagt ”Vad är du för jävla fegis som slår en tjej?” liksom, ”Slåss med mig istället då”. [...] Så jag gick ju hit då, och det kändes innan jag kom hit. Det var tunga steg uppför den där trappan, det kändes jävligt pinsamt alltså [...] Och just det, skammen med att folk kanske går hit och så tror dom, ”Vadå ja, han slår sin tjej” liksom. (Isak, 34 år)

Citatet visar på relationen mellan mäns våld mot kvinnor som moraliskt förkastligt och rädslan för att uppfattas som en person som utövat detta våld. Isak synliggör också att medan våld mot kvinnor förkastas kan våld mot andra män accepteras, eller till och med förväntas. Det är åtminstone bättre än att vara våldsam mot tjejer, eftersom en sådan man är en ”jävla fegis”. Lars, 31 år, går så långt att han

menar att det är bättre att ses som en som mördat en man än någon som att våldfört sig på en kvinna: ”Våldtäktsman och kvinnomisshandlare, där är det nästan bättre att vara en känd mördare i mina ögon i alla fall. Än att slå kvinnor liksom.” Det anses också bättre att utöva materiellt våld än direkt fysiskt våld, oavsett om det upplevs som hotfullt av kvinnan eller inte.

Alltså jag har ju aldrig direkt, jag har aldrig gått, alltså höjt handen mot en kvinna, eller tjej. Däremot då har jag hellre valt att slå sönder en dörr eller en lampa eller så för att jag vet vilken kraft jag har i slagen, jag vet vad det har för konsekvenser. Och då är det bättre att slå sönder en död sak än en levande sak.
(Stefan, 30 år)

Männen gör skillnad på olika former av våld. Medan våld mot kvinnor framställs som en icke accepterad handling, är våld mot män inte problematiskt på samma sätt. Grundläggande handlar detta om en hierarki av kategorier där personer med överordnade maktpositioner (det vill säga män) inte bör utöva våld mot de med lägre positioner (det vill säga kvinnor och barn), men där det är legitimt att utöva våld mot andra personer i samma maktposition, exempelvis män gentemot män, särskilt mot kvinnomisshandlare. Männen gör också skillnad mellan fysiskt eller sexuellt våld riktat direkt mot kvinnan och andra former av våld och förtryck som inte skadar hennes kropp. Mäns våld mot kvinnor framstår därmed bland männen som en moraliskt problematisk handling. Men här händer något mer också: kvinnomisshandlaren framträder som en figur som männen förkastar och distanserar sig från. Liksom hos Birro framstår kvinnomisshandlaren som den ”normala” maskulinitetens Andre, och trots att männen själva utövat våld vill de inte bli ihopklubbade med kvinnomisshandlaren, vilket är en figur som står i paritet med, eller till och med är värre än, mördare. Samtidigt är det, på grund av deras handlingar, omöjligt för männen att helt distansera sig från kvinnomisshandlarmonstret.

Att möta monstret

Med tanke på att kvinnomisshandlaren ses som den normativa maskulinitetens Andre är det föga förvånande att männen ofta upplever en minst sagt konfliktartad relation till sina egna handlingar. En av de män som diskuterar detta mest utförligt och målande är 26-åriga Filip. Hans flickvän var feminist och jämställdhet var viktigt för honom. När jag träffade honom hade han relativt nyligen börjat gå i terapi efter det att han varit fysiskt våldsam mot sin flickvän. Vid tre, fyra tillfällen hade han hållit henne hårt i armarna och knuffat henne så att hon ramlat baklänges i golvet. Den sista gången började hon dock ifrågasätta hans agerande.

Filip berättar för mig hur han då började inse vad han gjort, att han utövat våld mot sin flickvän. Denna insikt gav honom en överklig och ”läskig” känsla. Han frågade sig: ”Vad fan håller på? Har jag blivit en kvinnomisshandlare? Vad fan händer?”. När jag ber honom utveckla sitt resonemang beskriver han den nya insikten på följande vis:

Eftersom att liksom kvinnomisshandel är ett ganska laddat ord liksom och det är väldigt, alltså det är väldigt negativt laddat och, eh, så när jag tänkte den tanken var det mer så här ”fuck”. Alltså det var mer som en hisnande när man kollar ned för ett stup såhär. ”Shit vad fan? Vad fan är?” Alltså att det blir, man känner att man tappar balansen lite. Det är liksom, ”är jag det?” alltså. Det var liksom att jag fick omvärdera min självbild på nåt sätt. [...] Om man läser nånting sånt om nån annan kan man tycka att det är hemskt, men när det handlar om sig själv så blir det. I alla fall om man utgår från att man har en relativt positiv självbild så är det ändå. Det kan va, alltså det är ett stort steg att ens ta in det, att kunna säga, att nånting sånt här. Jag kan tänka mig att det är nånting liknande att säga att ”jag är alkoholist”, om man nu är det. Att det är så här, att det är svårt liksom, att ta in såna negativa aspekter av sig själv.

Här beskriver Filip känslan av att börja se sig själv som en kvinnomisshandlare. Att tvingas möta denna figur beskrivs som mötet med den Andre som ett slags spegelbild. Han känner inte igen sig själv i bilden, och han ifrågasätter om han är ”det”, vilket ger honom svindel – som om han står vid ett stup och tappar balansen. Kvinnomisshandlaren är en negativ ”aspekt” av hans själv, en skugglik figur som han helst inte vill ha med att göra. Insikten om att han håller på att bli en kvinnomisshandlare är något av en mardröm och något som ifrågasätter hans självförståelse. Här skulle vi alltså kunna säga att Filip tvingas möta kvinnomisshandlarmonstret som sitt objekt, som det som han har försökt att distansera sig från men aldrig helt lyckats bli kvitt. Insikten om sitt våld ger en insikt om vem han är, eller håller på att bli, och kvinnomisshandlaren kommer därmed tillbaka och hemsöker honom.

Att möta denna monstuösa kvinnomisshandlare tvingar honom också att bli sårbar. Här skulle jag inte främst vilja tala om sårbarhet i termer av vårt beroende av andra kroppar, utan om allas vår ontologiska osäkerhet (Whitehead 2002). Vad som gör något monstuöst är, som Schildrick (2002) påpekat, inte dess fullständiga ”andrahet” utan att det aldrig kan bli fullkomligt den Andre och att det därför hotar att komma tillbaka till oss. Det är det faktum att det inte helt kan representeras som något helt fritt från oss som gör det monstuöst och hotar oss. Monster är inte främst yttre hot, utan de avslöjar den sårbarhet som vi försöker

täcka över och skydda. Det är på detta sätt som Kristevas (1992) abjekt kan förstås: det är varken helt utanför eller helt inuti, utan innehar en liminial position. Den monSTRUÖSA gränsvarelsen finner vi således i glappet mellan vår självförståelse som hela och autonoma individer och inkluderingen av den Andre (Schildrick 2002).

För Filip resulterar det i att han får svindel (han står och blickar ned i stupet) och tvingas ifrågasätta sin identitet. Det som är störande i mötet med den monSTRUÖSA kvinnomisshandlaren är att han tvingas möta sig själv – han inser att det är en del av honom själv – vilket skapar ontologisk osäkerhet ("är jag det?"). Men denna svindlande och hemsökta plats är också den plats där han öppnar upp sig själv och inser sin sårbarhet och ovisshet. Det blir en plats där han förstår att han inte är den som han trodde sig vara, att han inte är stabil, att han inte har kontroll över sig själv, och han får därmed möjlighet att omformulera sitt själv. Så länge monstret fortsätter att vara den radikalt Andre utgör det en mycket liten risk. Men när det börjar likna oss eller börjar reflektera tillbaka till de delar av oss som vi har försökt att förtrycka och distansera oss från blir dess liminala position – som varken helt jag eller helt den Andre – djupt oroande. För Filip blir mötet med kvinnomisshandlaren en insikt om denna liminalitet och hans egen ontologiska osäkerhet.

Maskulinitetens monSTRUÖSA framtid

Jag har hittills visat på hur kvinnomisshandlare skapas som monSTRUÖSA och hur våldsamma män förhåller sig till detta

monster. Låt mig nu avslutningsvis diskutera de utmaningar kvinnomisshandlaren som feministisk figuration ställer maskulin ontologi inför. Även om det finns uppenbara risker med att begreppsliggöra kvinnomisshandlaren som en monSTRUÖS figuration är jag övertygad om att monstret är, som Derrida (1992) påpekat, vårt bästa hopp. Det är vårt hopp just därför att det är föränderligt och sårbart, och eftersom det pekar mot framtiden. Derrida menar att all framtid av nödvändighet är monSTRUÖS, annars är det ingen framtid. Om inte, vore det en kalkylerbar och förutsägbar framtid – och en sådan existerar inte. Vi måste av nödvändighet istället alltid välkomna det absolut främmande – det som därmed också är skrämmande. Monstret är i denna mening inte enbart en liminial figur. Det är också det vi inte har namn för än, det vi ännu inte har erkänt. Det är det som visar sig själv som något helt nytt och främmande. Samtidigt utgör denna framtid, och mötet med denna annalkande Andre både ett hot och en möjlighet. Eftersom det annalkande är oförutsägbart kan vi inte på förhand veta hur denna Andre kommer att synliggöras och hur vi ska förhålla oss till den (Derrida 2003). Kvinnomisshandlaren som figuration är med andra ord, likt cyborg, en figuration som innebär "farliga möjligheter" (Haraway 2008: 192).

Derrida (1992) påpekar att så fort vi börjar se det annalkande monstret tämjer vi det. Vi börjar jämföra det med normen och placera in det i våldsamma, binära system. Min poäng här är därför inte att definiera vad som är avvikande och normalt, vad som är destruktivt och konstruktivt, utan

min poäng är att kvinnomisshandlaren hjälper oss hitta en plats på kartan där vi kan blicka framåt och välkomna det annalkande verkliga maskulina monstret, det odefinierade monstret – den maskulina ontologi vi ännu inte upplevt eller sett. Det annalkande monstret utmanar oss och kan utplåna alla tidigare former av identitet och kan sålunda utgöra en plats för en omförhandlad ontologi.

Vårt möte med den monstruösa kvinnomisshandlaren handlar därför inte om att försöka hitta en gemensam grund med våldsamma män eller en insikt om att vi också kan vara våldsamma eller del av en våldsam maskulinitet, och på så sätt ha empati för våldsamma män. Som Schildrick påpekar, handlar empati ”om att försöka sudda ut skillnader, att finna grund för likhet, men det handlar inte om att öppna sig själv – att bli sårbar – för ett möte med det oreducerbara främmande” (2001: 74, författarens översättning). Mötet med monstret handlar snarare om att öppna upp oss för vår egen ontologiska osäkerhet och den annalkande Andre. Det monstruösa i kvinnomisshandlaren ligger inte främst i att han utför groteska handlingar och därmed blir avvikande, utan att han är främmande och familjär samtidigt (Gottzén 2013). Han passar inte i vår binära logik och hotar därför vår autonomi och säkerhet och synliggör att vi alla är sårbara.

På detta sätt talar den monstruösa kvinnomisshandlaren till något mycket centralt i maskulin ontologi. Han ifrågasätter och destabiliserar den sammanhängande självständiga Mannen som har varit, och fortfarande är, en av grundstenarna i den

humanistiska västerländska förståelsen av människan. Det maskulina subjekt som uppfattats som transcendent, koherent och rationellt (Lloyd 1984/1993). Kanske kan kvinnomisshandlaren på så sätt vara en av flera vägar bort från vår fortsatta tilltro till en stabil, självständig och ”ansvarsfull” maskulinitet. En sådan maskulinitet kan locka, särskilt i behandling av våldsamma män där de förväntas ta ansvar för sina handlingar (Schrock och Padavic 2007). Men den upprätthålls av självständighetsideal och ligger till grund för den binaritet som tycks strukturera västerländsk maskulin ontologi och vårt ständiga avståndstagande till den Andre mannen. Så att omfamna kvinnomisshandlaren handlar inte om att bli våldsam utan om att ständigt bli den Andre. Och ”att vara den Andre innebär dock att vara mångfaldig, utan klara gränser, splittrad och substanslös” (Haraway 2008: 219).

Jag har visat på att i mötet med kvinnomisshandlarmonstret tvingas våldsamma män att förhandla om sina identiteter som normala och jämställda män. När konservativa debattörer som Marcus Birro möter kvinnomisshandlaren krävs mycket retoriskt arbete för att hålla monstret på behörigt avstånd. Men jag har också visat att kvinnomisshandlaren som figuration kan utgöra en punkt på kartan där vi kan finna deterritorialiserande flyktlinjer, en uppbrottspunkt där all struktur och identitet kan omvandlas till något nytt och främmande (Braidotti 2002; Deleuze och Guattari 1987/2004). Och detta är den utmaning som kvinnomisshandlaren också ställer till oss: att möta monstret och

destabilisera oss själva, osäkra vårt själv. Men detta hot skapar också nya möjligheter och nya monstruösa berättelser, nya öppna och mångfaldiga tillblivelser. För detta menar jag att vi behöver kvinnomisshandlaren eftersom maskulinitetens enda framtid är monstruös.

TACK

Projektet *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer. En studie av förövarnas sociala nätverks relation på våldet* har letts av Margareta Hydén och finansierats av FAS (dnr 2009-028). Det har granskats och godkänts av lokala etikprövningsnämnden i Linköping. Jag vill rikta ett särskilt tack till behandlingsenheterna och männen i studien – utan deras hjälp hade denna studie inte varit genomförbar. Tidigare utkast har presenterats vid *NORA 20th Anniversary Conference: Voices in Nordic Gender Research*, Roskilde, 5-7 november 2014, och vid Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet, 2 december 2014. Jag är mycket tacksam för de kommentarer jag fått vid dessa plenarföreläsningar, samt kommentarer från de anonyma granskarna, TGV:s redaktion och, inte minst, Mona Livholts.

Referenser

- Ahmed, Sara (2000) *Strange Encounters: Embodied Others in Post-Coloniality*. London: Routledge.
- Ahmed, Sara (2004) *The Cultural Politics of Emotions*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Andersson, Kjerstin (2007) "To Slap a 'Kraxelhora': Violence as Category-Bound Activity in Young Men's Talk", *NORMA: Nordic Journal for Masculinity Studies* 2(2): 144-162.
- Anderson, Kristin och Umberson, Debra (2001) "Gendering Violence: Masculinity and Power in Men's Accounts of Domestic Violence", *Gender & Society* 15(3): 358-380.
- Birro, Marcus (2013) "Många feminister riktar in sig på fel saker", *Expressen*, 27 november <http://www.expressen.se/kronikorer/marcus-birro/manga-feminister-siktar-pa-fel-saker> [16 maj 2015].
- Braidotti, Rosi (2002) *Metamorphoses: Towards a Materialist Theory of Becoming*. Cambridge: Polity Press.
- Bredström, Anna (2006) "Maskulinitet och kamp om nationella arenor: reflektioner kring bilden av 'invandrarkillar' i svensk media", de los Reyes, Paulina, Molina, Irene och Mulinari, Diana (red) *Maktens (o)lika förkländnader. Kön, klass och etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Stockholm: Atlas.
- Canguilhem, Georges (1991/2008) "The Normal and the Pathological", Marrati, Paola och Meyers, Todd (red) *Knowledge of Life*. New York: Fordham University Press.
- Cavanagh, Kate, Dobash, Emerson, Dobash, Russell och Lewis, Ruth (2001) "'Remedial Work': Men's Strategic Responses to Their Violence Against Intimate Female Partners", *Sociology* 35(3): 695-714.
- Connell, R.W. (1987) *Gender and Power: Society, the Person, and Social Politics*. Stanford: Stanford University Press.

- Connell, R.W. (2002) "On Hegemonic Masculinity and Violence: Response to Jefferson and Hall", *Theoretical Criminology* 6(1): 89-99.
- Dahl, Ulrika (2011) "Ytspänningar: Feminismer, femininiteter och femmefigurationer", *Tidskrift för genusvetenskap* 32(1): 7-27.
- Deleuze, Gilles och Guattari, Félix (1987/2004) *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*. London: Continuum.
- Derrida, Jacques (1981/2004) *Positions*. London: Continuum.
- Derrida, Jacques (1992) *Points... Interviews 1974-1994*. London: Continuum.
- Derrida, Jacques (2003) *Marx spöken. Skuldstaten, sorgearbetet och Den nya internationalen*. Göteborg: Daidalos.
- Foucault, Michel (1983) *Vansinnets historia under den klassiska epoken*. Lund: Arkiv.
- Foucault, Michel (1987) *Övervakning och straff. Fängelsets födelse*. Lund: Arkiv.
- Foucault, Michel (2004) *Abnormal: Lectures at the Collège de France, 1974-1975 (Vol. 2)*. London: Macmillan.
- Gadd, David (2002) "Masculinities and Violence Against Female Partners", *Social & Legal Studies* 11(1): 61-80.
- Gadd, David och Jefferson, Tony (2007) *Psychosocial Criminology*. London: Sage.
- Gottzén, Lucas (2013) "Encountering Violent Men: Strange and Familiar", Pini, Barbara och Pease, Bob (red) *Men, Masculinities and Methodologies*. New York: Palgrave Macmillan.
- Gottzén, Lucas (2015) "Displaying Shame: Men's Violence Toward Women in a Culture of Gender Equality", Hydén, Margareta, Gadd, David och Wade, Alan (red) *Response-Based Approaches to the Study of Interpersonal Violence*. London: Palgrave Macmillan.
- Gottzén, Lucas och Jonsson, Rickard (2012) "Goda män och Andra män", Gottzén, Lucas och Jonsson, Rickard (red) *Andra män. Maskulinitet, normskapande och jämställdhet*. Malmö: Gleerups.
- Halberstam, Judith (1995) *Skin Shows: Gothic Horror and the Technology of Monsters*. Durham: Duke University Press.
- Haraway, Donna (1997/2004) "The Promises of Monsters: A Regenerative Politics for Inappropriate/d others", *The Haraway Reader*. New York: Routledge.
- Haraway, Donna (2008) "Ett cyborgmanifest: vetenskap, teknik och socialistisk feminism i slutet av 1900-talet", *Apor, cyborger och kvinnor. Att återuppfinna naturen*. Stockholm/Stehag: Symposion.
- Hearn, Jeff (1998) *The Violences of Men: How Men Talk About and How Agencies Respond to Men's Violence to Women*. London: Sage.
- Hearn, Jeff och Whitehead, Anthony (2006) "Collateral Damage: Men's 'Domestic' Violence to Women Seen Through Men's Relation with Men", *Probation Journal* 53(1): 38-56.
- Hollway, Wendy och Jefferson, Tony (1998) "'A Kiss is Just a Kiss': Date Rape, Gender and Subjectivity", *Sexualities* 1(4): 405-423.
- Jefferson, Tony (1997) "The Tyson Rape Trial: The Law, Feminism and Emotional truth", *Social & Legal Studies* 6(2): 281-301.
- Kristeva, Julia (1992) *Fasans makt. En essä om abjektionen*. Göteborg: Daidalos.
- Livholts, Mona (2007) *Vanlig som vatten. Manlighet och normalitet i mediernas berättelser om våldtäkt*. Malmö: Gleerups.

- Lloyd, Genevieve (1984/1993) *The Man of Reason: "Male" and "Female" in Western Philosophy*. London: Routledge.
- Lundgren, Eva (1992) *Gud och alla andra karlar. En bok om kvinnomisshandlare*. Stockholm: Natur och kultur.
- Lundgren, Marcus (2011) "Diskurser om mansvåld: reflektioner från en spegel", Listerborn, Carina, Molina, Irene och Mulinari, Diana (red) *Våldets topografier. Beträktelser över makt och motstånd*. Stockholm: Atlas.
- Lykke, Nina (1996) "Between Monsters, Goddesses and Cyborgs: Feminist Encounters with Science", Lykke, Nina och Braiotti, Rosi (red) *Between Monsters, Goddesses and Cyborgs: Feminist Confrontation with Science, Medicine and Cyberspace*. London: Zed Books.
- Messerschmidt, James (1993) *Masculinities and Crime: Critique and Reconceptualization of Theory*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Mullaney, Jamie (2007) "Telling it Like a Man: Masculinities and Battering Men's Accounts of Their Violence", *Men and Masculinities* 10(2): 222-247.
- Puar, Jasbir (2007) *Terrorist Assemblages: Homonationalism in Queer Times*. Durham: Duke University Press.
- Schildrick, Margrit (2002) *Embodying the Monster: Encounters with the Vulnerable Self*. London: Sage.
- Schrock, Douglas och Padavic, Irene (2007) "Negotiating Hegemonic Masculinity in a Batterer Intervention Program", *Gender & Society* 21(5): 625-649.
- Whitehead, Stephen (2002) *Men and Masculinities: Key Themes and New Directions*. Cambridge: Polity Press.
- Witz, Anne och Marshall, Barbara (2004) "The Masculinity of the Social: Towards a Politics of Interrogation", Marshall, Barbara och Witz, Anne (red) *Engendering The Social: Feminist Encounters with Social Theory*. Maidenhead: Open University Press.

Nyckelord

Figuration, maskulinitet, mäns våld, monster, kvinnomisshandlare

Lucas Gottzén

Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier

Linköpings universitet

581 83 Linköping

E-post: lucas.gottzen@liu.se